

Gen.19: 1-11 17 oktober 2021 Wiuwert.

Gemeente van Christus,

Die twee engelen die 's avonds aankomen in Sodom, zijn eerder op de dag vertrokken na hun bezoek aan Abraham en Sara. Daar waren ze nog met zijn drieën, zoals u wellicht weet.

In Genesis 18 wordt dat mysterieuze bezoek van drie vreemdelingen aan Abraham beschreven. Ik had daar graag over willen preken, maar dat heb ik in de Veertig dagentijd al gedaan. In die serie over de zeven werken van barmhartigheid ging het toen over gastvrijheid: het ontvangen van de vreemdeling.

Uitgebreid wordt in dat hoofdstuk beschreven hoe Abraham alles uit de kast haalt om die drie vreemdelingen zo goed mogelijk te ontvangen.

Na afloop van de maaltijd vertelt een van hen - inmiddels is dan al gebleken dat het God zelf is, die als vreemdeling met Abraham in gesprek is - dat Hij van plan is om Sodom en Gomorra te vernietigen vanwege de "ongehoorde zondigheid" die in die steden heerst.

De andere twee vreemdelingen, engelen in mensengedaante, zijn daarna op weg gegaan om te zien of er dan tenminste noch tien rechtvaardigen in Sodom te vinden zijn. Mocht dat het geval zijn, dan zal de stad worden gespaard.

En dan volgt onze lezing van vanochtend.

Waar draait het nu om, in dit wonderlijke verhaal waarvan we zojuist het eerste deel hebben gehoord? En vanochtend is een andere vraag minstens zo belangrijk: waar draait het niét om, in dit verhaal?

Als de avond valt, komen de engelen aan bij de stadspoort. Daar treffen ze Lot aan, de neef van Abraham. Lot nodigt de mannen gastvrij uit om bij hem thuis te eten en te overnachten.

Het lijkt een herhaling te worden van het hoofdstuk hiervoor. Maar dat duurt niet lang: het verhaal blijkt zich totaal anders te ontwikkelen.

Eerst willen ze niet, maar Lot dringt aan. We horen al snel waarom hij dat doet: hij kent de inwoners Sodom inmiddels al langer dan vandaag.

Amper zijn deze twee vreemdelingen bij Lot in huis aangekomen of er wordt op de deur gebonst: alle mannen, van jong tot oud schreeuwen dat Lot die vreemdelingen naar buiten moet brengen: ze willen hen verkrachten. Ik voel me niet geroepen om het wat verbloemder te omschrijven.

Het gaat hier juist om die ongehoorde grofheid.

Laten we eerst helderheid zien te krijgen over de vraag waar het verhaal niet om draait. Maar waar het maar al te vaak voor werd en wordt misbruikt: als een bijbels argument tegen homoseksualiteit. Onder andere hier zou blijken dat homoseksualiteit een gruwel in Gods ogen zou zijn. Een zonde die bestraft wordt met brandende zwavel en pek.

Je hoort iets van die uitleg terug in een ouderwetse benaming voor homoseksualiteit: Sodomie.

Maar er is in dit verhaal welbeschouwd toch totaal geen sprake van homoseksuele liefde?! Het gaat hier over brute verkrachting. Om precies te zijn: van vreemdelingen die recht hebben op een gastvrij onthaal.

Het verhaal laat zich lezen als een spiegelverhaal van hoe deze vreemdelingen door Abraham zijn ontvangen. Het is evenals het vorige verhaal over Abraham en Lot een voorbeeld van die

schaduwwerking: door te laten zien hoe duister en gruwelijk het er aan toegaat op de plek waar Lot voor heeft gekozen, komt de keuze van Abraham helder in het licht te staan.

Hoe open, gastvrij en ontvankelijk ben jij voor de vreemdeling? Voor wie anders is dan jij? Dat is een van de vragen die deze lezing aan jou stelt. En daar zit alvast een verband met de thematiek van Roze Zaterdag (dit jaar op 16 oktober in Leeuwarden gevierd)

Denkt u nog even terug aan het slot van de schriftlezing van vorige week, waarin Jezus zijn leerlingen op pad stuurt om zieken te genezen, doden op te wekken etc. Aan het slot daarvan zegt hij tegen zijn leerlingen: als ze je in een bepaalde stad niet gastvrij willen ontvangen, schud dan het stof van je voeten. Ik verzeker jullie: de dag van het oordeel zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan voor die stad.

Gastvrijheid, dus. Daar draait het om. En om de ernstige, onmenselijke schending daarvan in Sodom.

Niet om homoseksualiteit en de veroordeling daarvan.

In Sodom is niets heilig meer.

Hoe is dat zo gekomen? De profeet Ezechiël geeft ons daarop een helder antwoord. In een tirade tegen de inwoners van Jeruzalem vergelijkt hij die stad met "haar kleine zusje Sodom en haar dochters". Jullie hebben net zoals zij gehandeld en je net zo gruwelijk slecht gedragen, erger zelfs nog... omdat de mensen in Sodom genoeg te eten hadden en onbezorgd van hun rust konden genieten, gedroegen ze zich hoogmoedig en deden niets voor de armen en de machtelozen. Ze verhieven zich boven de anderen, wat ze deden vond ik gruwelijk", zegt God. (Ez.16: 46-50)

In een oude Joodse overlevering wordt verteld dat het in Sodom zelfs bij de wet verboden was om aan de armen brood uit te delen. Een meisje dat betrappt werd, toen ze dat wel deed, werd met honing ingesmeerd en zo op de stadmuur gezet. Toen kwamen de wespen...

Het zou met name háár geroep zijn geweest dat God ter ore was gekomen.

In dat welvarende Sodom werden de armen aan hun lot overgelaten. Vreemdelingen waren er hun leven niet zeker. Seksualiteit werd losgekoppeld van liefde.

Alle normen en waarden die de menselijkheid in een samenleving kunnen garanderen - liefde en zorg voor elkaar, eerbied voor de ander, eerbied voor het anders zijn van de ander – het was in de loop van de tijd allemaal vervaagd en vervangen door andere manieren om omgaan met elkaar.

Allemaal als gevolg van de grote welvaart en het onbezorgde leven in Sodom!

In zijn prachtige boek "Leven in het Nu" schrijft Tom Hannes: "...wie erg rijk of machtig is, verliest razendsnel zijn empathie voor de noodlijdenden. Dat hoeft niet eens een zaak van slechtheid te zijn. Het is neurologisch gesproken véél moeilijker om bekommerd te zijn om het welzijn van anderen als je denkt dat je je schapjes op het droge hebt. Het is dus niet zo dat psychopaten makkelijker de weg naar rijkdom en macht vinden. **Ook wie zich superveilig voelt, verliest zijn normale menselijke mededogen.**" (p.367)

Het gesodemieter, om dat woord dat onze taal aan dit verhaal heeft overgehouden maar eens te gebruiken, heeft dus niets te maken met homoseksuele liefde! Maar met een verwording van menselijkheid, als negatief welvaartsverschijnsel.

In Sodom wonen mensen die het zo goed hebben dat ze zijn gaan denken dat alles om hen draait. Dat ze denken dat ze alles mogen. Dat ze overal recht op hebben. Zich storen aan God nog gebod.

En alleen nog maar gericht zijn op de bevrediging van hun eigen verlangens

Daar zit wel een link met een deel van onze samenleving, vandaag de dag, lijkt me.

Dat betekent natuurlijk niet dat welvaart op zich negatief zou zijn: God hoopt dat het alle mensen wel gaat. Maar de engel zit hem precies in dat "alle".

Het is niet de bedoeling dat het sommigen zeer wel gaat en dat anderen creperen van de honger en ellende. Het is niet de bedoeling dat jij woont in een veilig en mooi huis en dat de vreemdeling die in jouw poorten komt nergens onderdak krijgt. Dat de gastvrijheid - en dat is een bijbels kernbegrip! - verkracht wordt.

Hoe stel jij je nu op, als je deel uitmaakt van een samenleving waarin dit soort ontwikkelingen gaande zijn? Dat is een volgende vraag die dit verhaal oproept. En daar komt de figuur van Lot in beeld.

Er zijn voor zover ik weet geen liederen over Lot gemaakt. Ik heb ze tenminste niet kunnen vinden. Dat is wel jammer, want ik denk dat Lot in bepaalde opzichten heel herkenbaar is. Onder andere in zijn tweeslachtige houding als het gaat om die vraag hoe jij als gelovige hier en nu je leven kunt vormgeven in een omgeving als die van Sodom.

Er licht iets in hem op van Abraham, zoals hij daar zit in de poort van de stad en opspringt als hij die vreemdelingen ziet aankomen. Hen gastvrijheid aanbiedt: kom in mijn huis, jullie zijn welkom aan mijn tafel... het risico dat hij daarbij neemt: als hij die mannen niet naar buiten wil sturen, krijgt hij zelf de volle laag: "Dat woont hier als vreemdeling en met ons zo nodig de wet voorschrijven. We zullen je wel krijgen!"

De angst die dat in hem oproept; het in onze ogen bizarre voorstel om zijn maagdelijke dochteres naar buiten te sturen en dan mogen ze met hen doen wat ze willen...

En als je het verhaal verder leest dan toch de grote moeite om afscheid te nemen van "Sodom". Het leven in die welvarende stad niet los te kunnen laten.

Onbegrijpelijk, toch, zou je zeggen... is dat zo onbegrijpelijk?

Ik zou me voor kunnen stellen dat het leven in Sodom bij Lot tot een vorm van gespletenheid heeft gezorgd. Een vorm van zelfvervreemding zou je het ook kunnen noemen.

Lot als de gelovige die altijd aarzelt, altijd moeite heeft om een definitieve keuze te maken.

Altijd probeert om te schipperen.

Aan de ene kant ook iets opgevangen en meegekregen van die Stem die Abraham op weg heeft geroepen. Van op weg gaan met een belofte... leven in een land van melk en honing, waar vrede en gerechtigheid elkaar kussen en zo.

Aan de andere kant de melk en honing (!) van Sodom. Die weliswaar niet voor alle mensen beschikbaar is, maar wel voor jou... dus probeer je daar van te genieten en je zo goed mogelijk aan te passen... maar precies in die tweeslachtige houding vervreemdt Lot langzaam maar zeker steeds meer van zichzelf.

Waar Abraham wordt getekend als een geloofsheld, is Lot eerder een geloofsheld op sokken.

De spannendste vraag, tot slot, die deze verhalen bij ons, bij jou kunnen oproepen is hoe deze twee,

Abraham en Lot zich tot elkaar verhouden in jou zelf.

Amen.